

Natuurambitie Grote Wateren en Deltaprogramma

Inventarisatie van aanknopingspunten

Auteurs: Jeroen Veraart, Robert Jan Fontein & Dorothee van Tol-Leenders

Het project

- Het identificeren van inhoudelijke overeenkomsten en verschillen tussen DP en NAGW voor de gebieden IJsselmeer, Rivieren en Zuidwestelijke Delta.
- Op basis daarvan aanknopingspunten identificeren om het gedachtegoed van de Natuurambitie door te laten werken in de uitvoering van het Deltaprogramma
- Suggesties doen voor het ministerie van EZ om de aanknopingspunten te verzilveren.

Aanpak

- Per deelgebied verschillen en overeenkomsten aan de hand van de 4 uitgangspunten NAGW
- Uitgangspunten NAGW vergeleken met de vergelijkingssystematiek en basisprincipes DP
- Per deelgebied een schets van de nieuwe /toekomstige governance structuur
- Literatuurstudie en interviews

- Inhoudelijke analyse -

Vergelijking visie en strategie DP - NAGW

	Natuurambitie	Deltaprogramma
Natuurlijke processen	Aansluiten bij natuurlijke processen: 'meebewegen'	Anticiperen op natuurlijke processen: voorbereid zijn.
Gebruiksfuncties	Synergie tussen natuur en gebruiksfuncties wordt gezocht. Op de lange termijn zijn er opties om gebruiksfuncties aan te passen aan natuurlijke processen.	Prioriteit bij waterveiligheid en zoetwatervoorziening, synergie met ecologie/economie/ruimte waar dat mogelijk is, c.q. op dit moment maatschappelijk acceptabel.
Middenin samenleving	Natuur	Waterbeheer
Autonome processen	Aansluiten bij natuurlijke processen, waaronder klimaatverandering	Waterbeheer aanpassen aan lange termijn ontwikkelingen (klimaat, economie). Waterbeheer dat een toekomstbestendige ontwikkeling van de Nederlandse samenleving stimuleert;

IJsselmeer

Basisprincipes IJsselmeergebied

Deltaprogramma

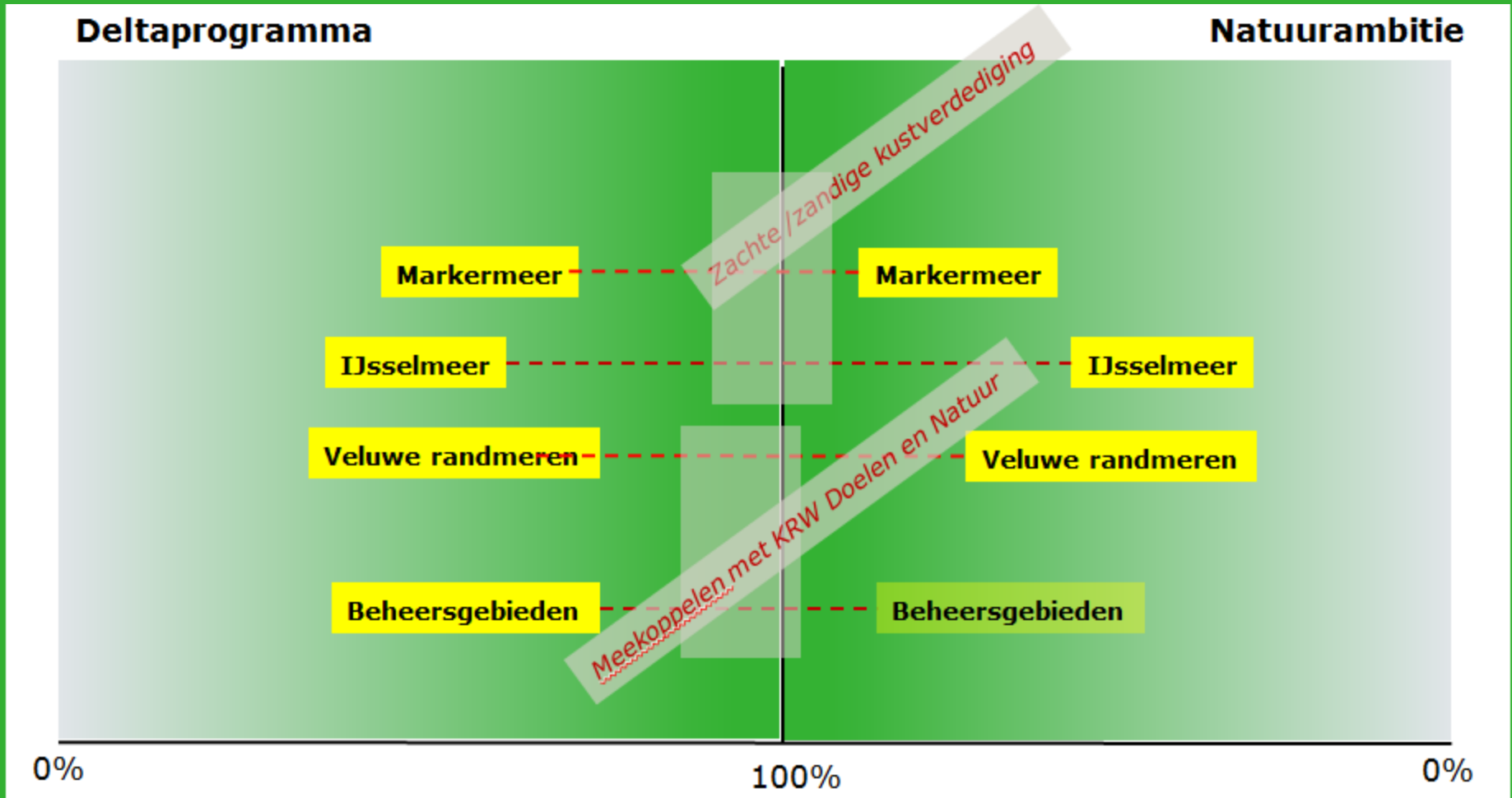
- Winterpeil tot 2050 handhaven (met pompen en spuien), na 2050 ruimte bieden om 10-30 cm mee te stijgen met zeespiegel.
- Grotere bandbreedte voor zomerpeil (10-30cm) bovenop de huidige bufferfunctie van 40-50cm (NWP) t.b.v. de meren zelf en de afwaterende beheersgebieden binnen de randvoorwaarden van de waterakkoorden;
- Flexibele inrichting van de vooroevers, binnen lopende/geplande dijkversterkingsprojecten, zodat deze ook een mogelijke peilwijziging van 10-30cm aankunnen;
- Efficiënt watergebruik, zodat de bufferfunctie van het IJsselmeer beperkt kan blijven;

De natuurambitie

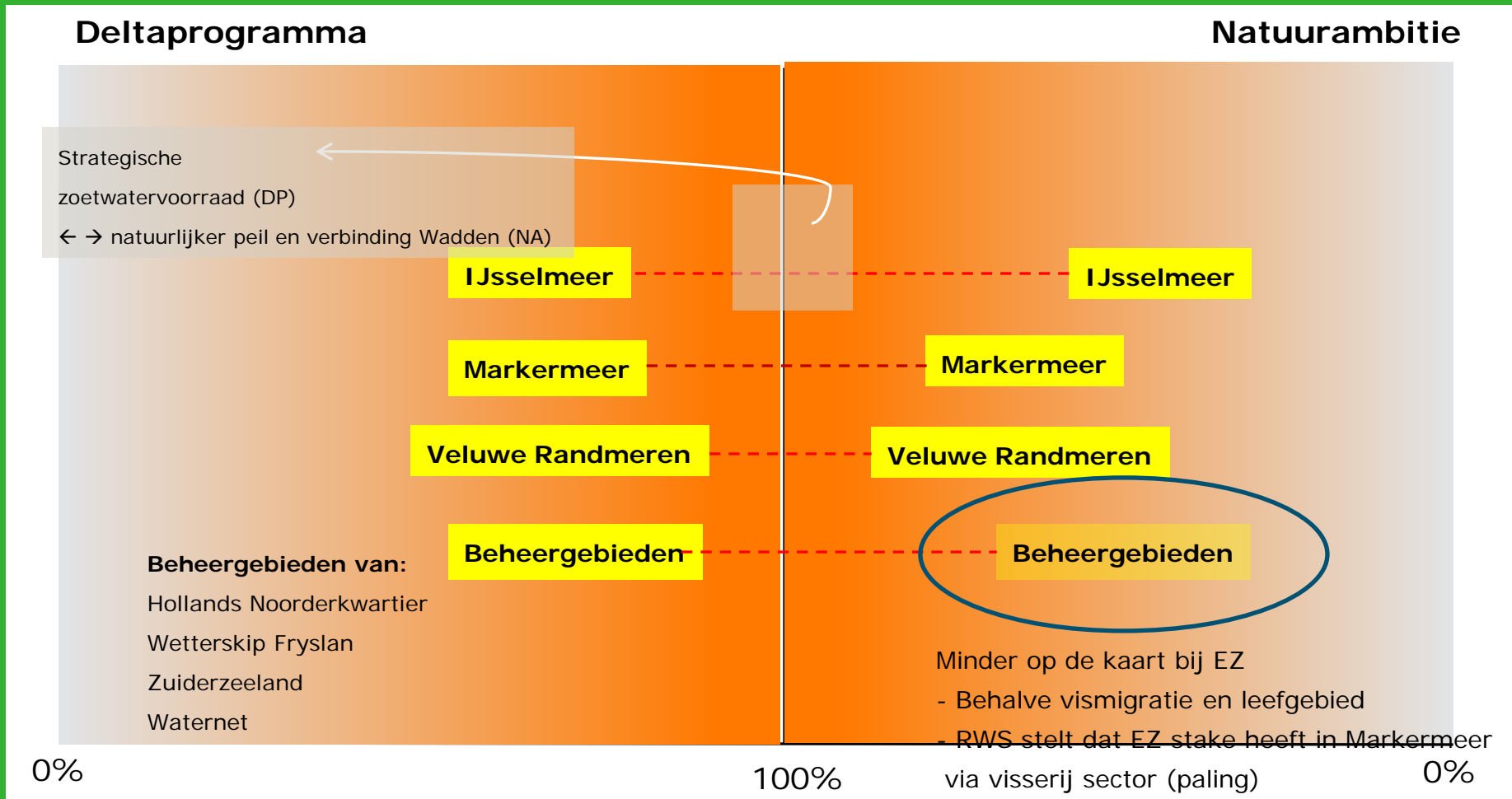
- Ruimte voor zachte oevers, luwtes, vooroevers en moerassen
- Natuurlijker peil: nog vóór het broedseizoen wordt het waterpeil korte tijd extra opgezet. In de zomer beweegt het peil binnen veiligheidsgrenzen mee met regenval en variaties in de wateraanvoer door de IJssel.
- Zoet-zout verbinding met Waddenzee

Aansluiten bij natuurlijke processen

Synergie (Huidige) Economische functies

Midden in de Samenleving & Autonome processen

	Natuurambitie	Deltaprogramma IJsselmeergebied
Middenin samenleving		Flexibele inrichting van de vooroevers, binnen lopende/geplande dijkversterkingsprojecten, zodat deze ook een mogelijke peilwijziging van 10-30cm aankunnen;
Autonome processen	Visstand Exoten Waterkwaliteit	Winterpeil tot 2050 handhaven (met pompen en spuien), na 2050 ruimte bieden om 10-30 cm mee te stijgen met zeespiegel.

Conclusies inhoudelijke analyse IJsselmeer

- Gezamenlijk aan de slag met Building with Nature
 - Veel synergie tussen de inhoudelijke ambities van DP en NAGW.
- Flexibel peilbeheer
 - Zowel de NAGW als het Deltaprogramma handhaven het tegennatuurlijk peil.
- Vismigratiemogelijkheden
 - In beiden programma's is aandacht voor het verbeteren van vismigratiemogelijkheden tussen rivier (IJsselmonding), de meren en de Waddenzee.
- Visserijsector
 - Opvallend is dat de visserij sector veel explicieter wordt meegenomen in het Deltaprogramma in vergelijking tot de Natuurambitie.

Rivieren

Basisprincipes Rivieren

Deltaprogramma

- Dijkversterking en rivierverruiming in een krachtig samenspel, afhankelijk van het riviertraject
- Daar waar mogelijk functies met elkaar verbinden

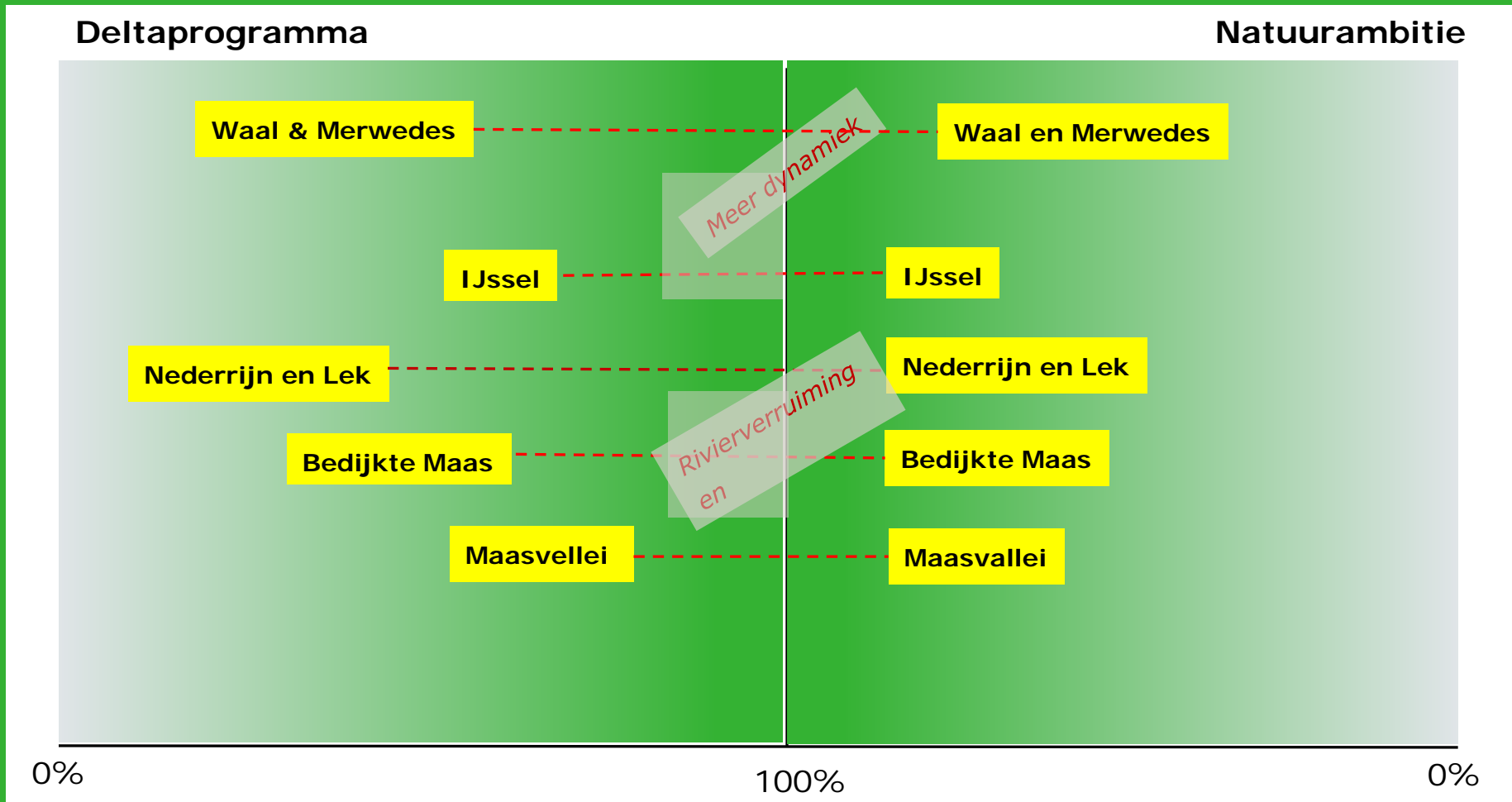
Vooraf om
klimaatverandering
tegen te gaan

De natuurambitie

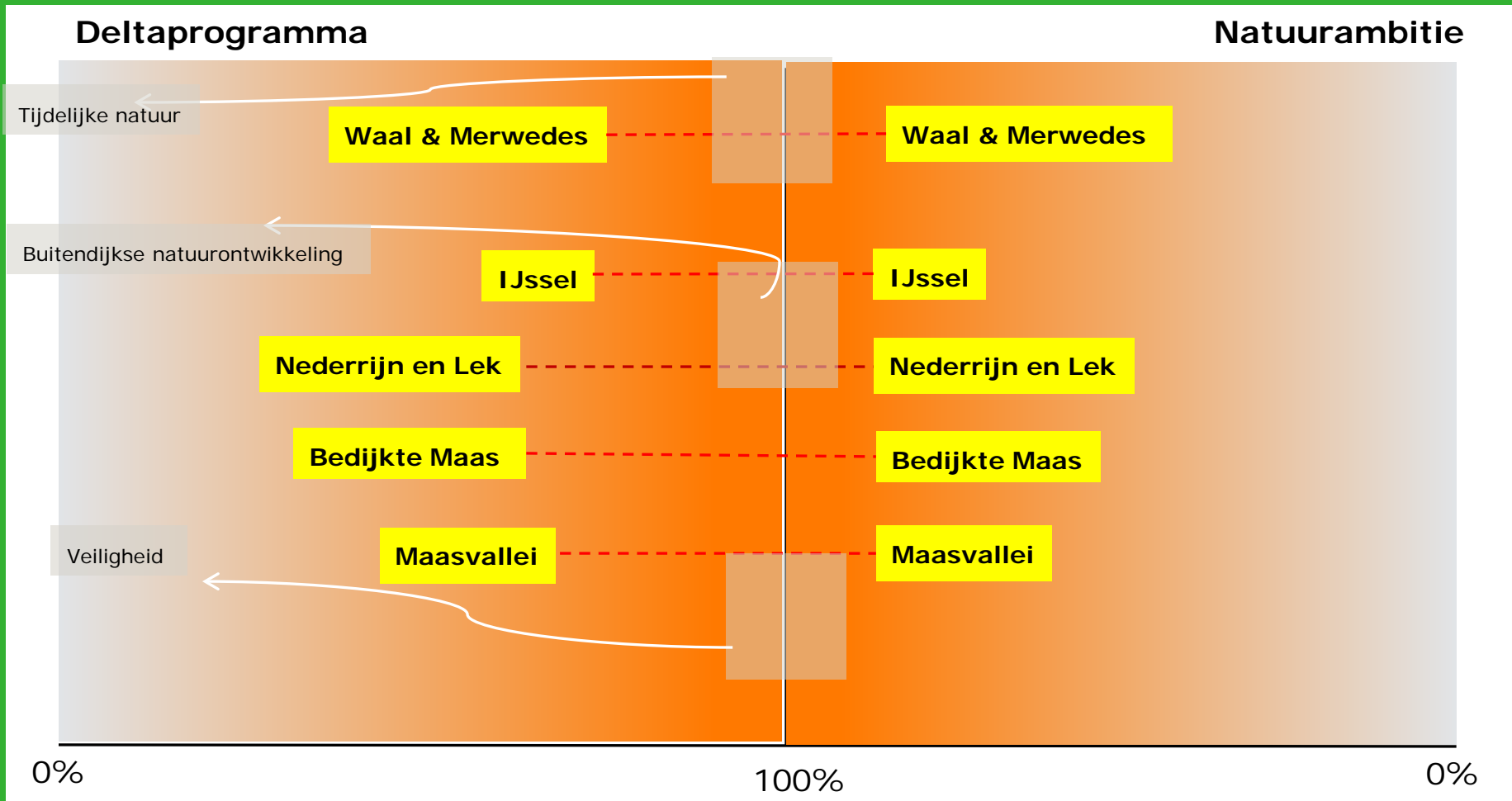
- Rivierengebied meer dynamisch en natuurlijk
- Meer rivierverruiming en uiterwaardverlaging; passend bij de systeemkenmerken van het riviertraject
- Synergie met andere gebruikersfuncties in het rivierengebied

Aansluiten bij natuurlijke processen

Synergie met gebruiksfuncties

Midden in de Samenleving & Autonome processen

	Natuurambitie	Deltaprogramma Rivieren
Middenin samenleving	Natuur in het Riviereengebied is veerkrachtig en robuust zodat mensen er optimaal van kunnen genieten. Ook is natuur t.o.v. 2014 uitgebreid zodat er minder behoudend mee kan worden omgegaan.	Het deelprogramma gaat uit van een duurzaam veilig en economisch florerend riviersysteem.
Autonome processen	Centraal staat natuurlijke dynamiek van het riviersysteem, rekening houdend met klimaatverandering	Centraal staat het toekomstbestendig maken van de waterveiligheid in het kader klimaatverandering en bodemdaling.

Conclusies inhoudelijke analyse Rivieren

- De meeste meekoppelkansen voor natuur in het rivierengebied liggen in rivierverruimingsprojecten. Vooral in Maasvallei en IJssel
 - In het Deltaprogramma zijn voor de rijntakken gebiedsreserveringen voor rivierverruimingen opgenomen (Rijnstrangen, Deventer, Brakel, Oosterhout, Loenen, Varik-Heesselt)
 - In het Deltaprogramma zijn voor de Maas gebiedsreserveringen opgenomen (Bokhoven, Kraaijenbergse plassen, Keent, Overasselt, Alem, Moordhuizen, Hedel, Bergsche Maas;
 - Er vinden MIRT onderzoeken /verkenningen plaats

- Zowel DP Rivieren als NAGW gaan uit van synergie tussen functies, alleen de nadruk en prioriteit ligt binnen het DP bij het oplossen van de waterveiligheidsopgave, terwijl de NAGW zoveel mogelijk ruimte voor natuurlijke processen wil realiseren.
 - In het Deltaprogramma worden met name kansen voor functiecombinaties genoemd in Ijsselvechtdelta, Rijnstrangen en Maasvallei

Zuidwestelijke Delta

Basisprincipes Zuidwestelijke Delta

Deltaprogramma

Kustlijnverkorting ZWD handhaven, maar, waar mogelijk, herstel estuariene dynamiek:

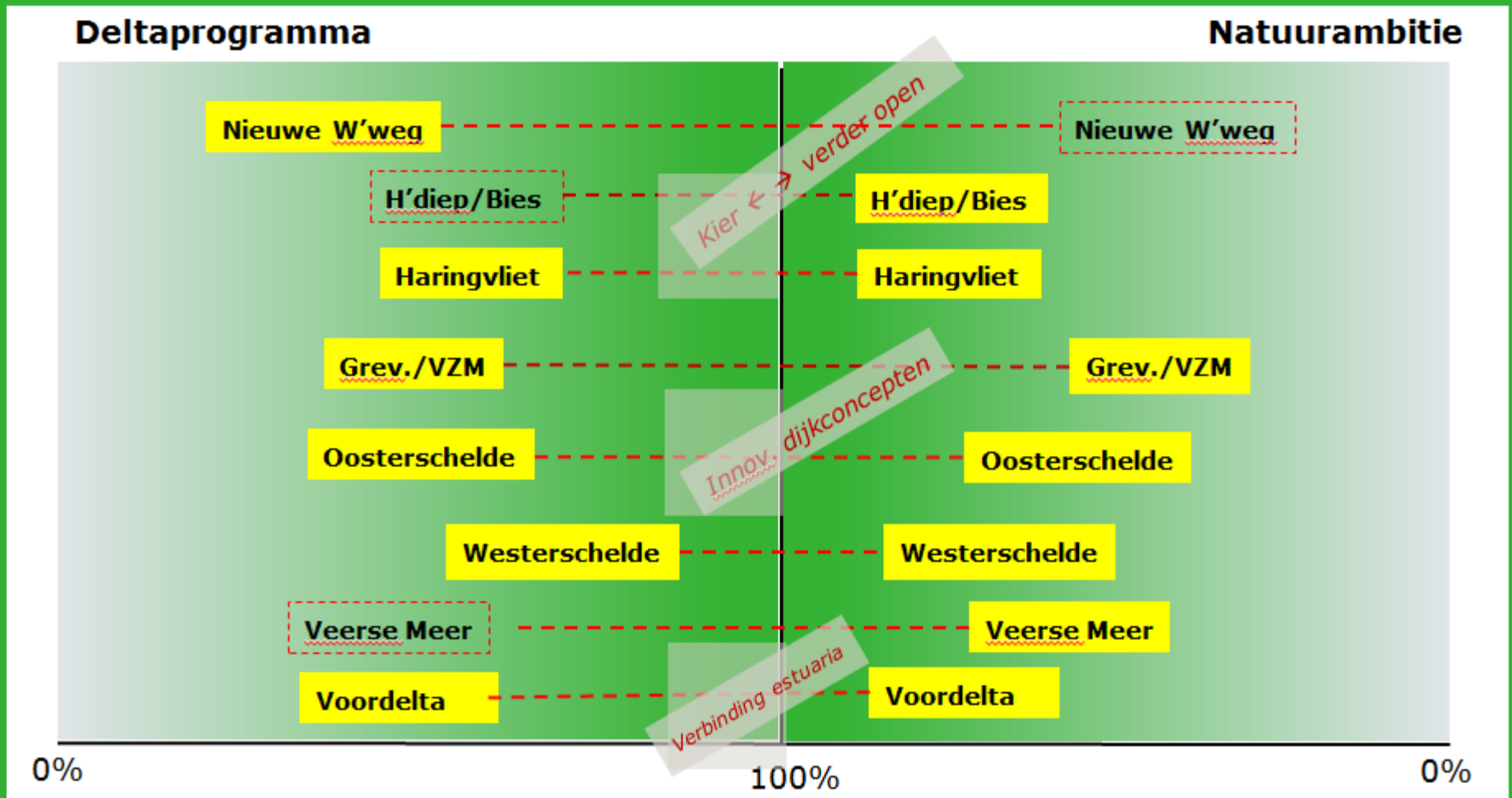
- verbindingen (zee, rivieren, bekkens)
- Zoet-zout gradiënten
- Getijde
- Sediment/zand

Zolang (1) ontwikkeling huidige Zoetwaterafhankelijke economische sectoren niet geremd wordt;
(2) Handhaving Waterveiligheid niet in geding is;

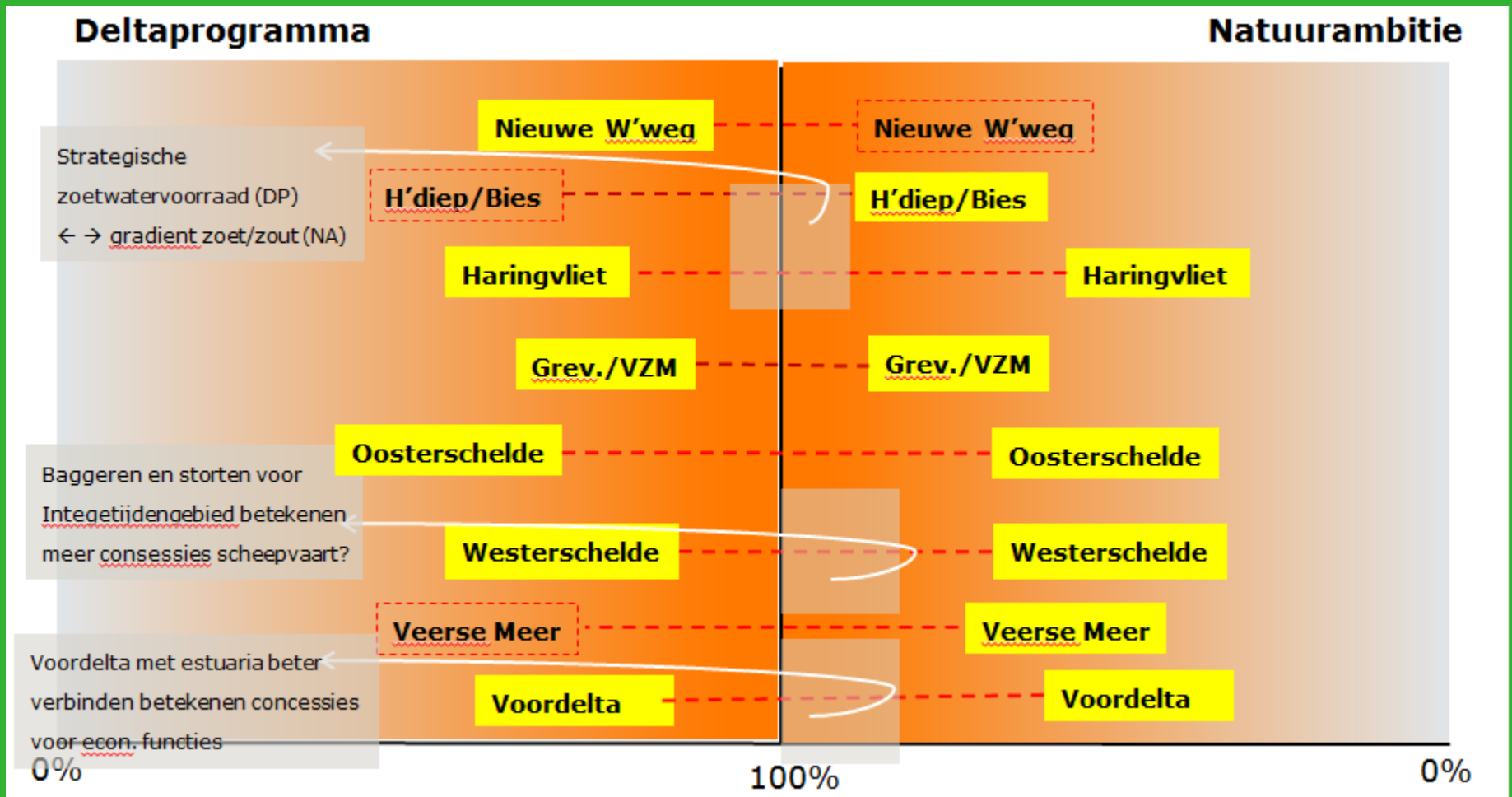
De natuurambitie

- Op lange termijn (2100) mag de kustlijn worden herzien ten bate van natuur, mits waterveiligheid gehandhaafd blijft;
- Zoetwater afhankelijke economische sectoren passen zich aan of innoveren/transformeren met behoud/groei inkomen;

Aansluiten bij natuurlijke processen

Synergie (Huidige) Economische functies

Midden in de Samenleving & Autonome processen

	Natuurambitie	Deltaprogramma ZWD/RMD
Middenin samenleving	De Zuidwestelijke Delta is in 2050 een veilige, schone, aantrekkelijke en natuurlijke delta. De veiligheid is geborgd. De invloed van getij, sediment (zand en slib), zout en zoet (rivier)water zorgt voor talloze gradiënten die bijdragen aan de diversiteit en rijkdom van de natuur in dit gebied. De watersystemen (estuaria, rivier, voordelta, kust, Wadden) zijn beter met elkaar verbonden.	Het deelprogramma gaat uit van een veilige (klimaatverandering), veerkrachtige (natuur) en vitale delta (economie) als basisprincipe.
Autonome processen	Centraal staat (gedeeltelijk) herstel van estuariene dynamiek rekeninghoudend met klimaatverandering	Centraal staat het toekomstbestendig maken van de waterveiligheid en zoetwatervoorziening in het kader klimaatverandering;

Conclusies Zuidwestelijke Delta & Rijnmond / Drechtsteden

- De Natuurambitie en het Deltaprogramma hebben, qua estuariene dynamiek, vergelijkbare doelen en ambities voor het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen.
- Nieuwe waterweg is nog geen onderdeel van Natuurambitie,
- Het Kierbesluit is voor het Deltaprogramma het maatschappelijke kader waarbinnen het herstel van zoet-zout gradiënten mogelijk is (tot en met 2018) in het Haringvliet. In de Natuurambitie heeft men de wens uitgesproken om in het Haringvliet meer estuariene dynamiek te willen realiseren op de langere termijn. Natuurambitie en Deltaprogramma hebben dezelfde doelen voor Grevelingen-Volkerak-Zoommeer;
- Het Deltaprogramma en de Natuurambitie staan beiden open voor de inzet van 'innovatieve dijkconcepten' en vooroeversuppleties in de Oosterschelde, Westerschelde en op sommige locaties binnen Rijnmond-Drechtsteden.
- In het Deltaprogramma is het Veerse Meer buiten beschouwing gebleven, het Veerse Meer is wel onderdeel van de NAGW.

- Aanknopingspunten -

Nationaal

- Het Deltaprogramma blijft na 2016 een nationale aanpak (I&M, EZ, IPO, VNG) volgen met veel ruimte voor regionale invulling en betrokkenheid van diverse partijen.
- De Stuurgroep Deltaprogramma blijft belangrijk
- Uitvoerings- en financieringsprogramma's als KRW en MIRT bieden meer aanknopingspunten voor de Natuurambitie dan het HWBP.
- De ingezette vernieuwing van het MIRT biedt in de toekomst bovendien extra kansen voor investeringen in ruimtelijke kwaliteit, natuur en rivierverruiming.

Nationaal

- Kansen via LIFE en EFRO
- In internationaal verband biedt het voorzitterschap van EZ in het trilateraal overleg Waddenzee en haar rol in het Vlaams-Nederlands Schelde Commissie (VNSC) bestuurlijke aanknopingspunten om haar natuurambities te bereiken binnen de uitvoering van het nationale Deltaprogramma.

IJsselmeer

- Kansen via MIRT
- *Gezamenlijk aan de slag met Building with Nature*
 - De uitwisseling van kennis, ambities en expertise zou gestimuleerd kunnen worden tussen beide beleidstrajecten.
 - Via concrete pilots
- *Flexibel peilbeheer*
 - *Op de hoogte blijven van ontwikkelingen omtrent het nieuwe peilbesluit, via bestuurlijk platform IJsselmeergebied*

IJsselmeer

- *Vismigratiemogelijkheden*
 - Kennisuitwisseling via LIFE-IP
- *Visserijsector*
 - Verkennend gesprek waarbij de samenwerkingsmogelijkheden tussen EZ (visserij en natuur) en Rijkswaterstaat nader verkend worden, waarbij het IJsselmeer een goede voorbeeldcasus kan zijn.

Rivieren

- Zowel in de stuurgroep, gebiedsoverleg op rivierniveau, als op projectniveau zijn er kansen om het gedachtegoed van de NAGW door te laten werken.
- De vernieuwing van het MIRT biedt kansen voor rivierverruiming en dus voor de ambities uit de NAGW.
 - Ontwikkelen van een strategie die de meerwaarde van natuurlijke processen in rivierverruiming aan toont
 - Via BO MIRT, Stuurgroepen en provincies
 - Op projectniveau het belang van natuurlijke processen aantonen.

Rivieren

- Uitzoeken of er binnen HWBP ruimte is voor natuurontwikkeling
- Het kabinet is voor de meerkosten voor rivierverruiming bereid middelen uit het Deltafonds in te zetten. Dit is een kans!
- KRW doelen bieden mogelijk kansen voor rivierverruiming; Met rivierverruiming is het mogelijk eerder KRW doelen te realiseren. Advies; strategie ontwikkelen

Zuidwestelijke Delta & Rijnmond / Drechtsteden

- Versterking via toepassing innovatieve dijkconcepten
- De MIRT verkenningen voor de *“Rijkstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer”* en *“Zandhonger Oosterschelde”* zijn belangrijkste actuele bestuurlijke aanknopingspunten.
- Binnen het HWBP programma 2015-2020 zijn er nauwelijks aanknopingspunten in de Zuidwestelijke Delta.

Zuidwestelijke Delta & Rijnmond / Drechtsteden

■ *Grevelingen en Volkerak-Zoommeer*

- De Natuurambitie en het Deltaprogramma hebben, qua estuariën dynamiek, vergelijkbare doelen en ambities voor het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen.
- Overweging om in financiële zin aan de uitwerking van de Rijkstructuurvisie bij te dragen.

■ *Haringvliet en Nieuwe Waterweg: Verbindingen tussen rivier en zee*

- *Kennisontwikkeling en monitoring op het raakvlak waterbeheer en natuurontwikkeling op de knooppunten*

Zuidwestelijke Delta & Rijnmond / Drechtsteden

- *Innovatieve dijkconcepten*
 - Initiatie van voorbeeldprojecten die de meerwaarde van zandige oplossingen voor natuur en waterveiligheid in de Zuidwestelijke delta illustreren.
 - Agenderen in Agenda van de Toekomst van de Vlaams-Nederlandse Schelde Commissie.
- *Kust, ecologie en morfologie: Het verbinden van estuaria met voordelta en zee*
 - Kustgenese II als aanknopingspunt
 - bestuurlijke aanknopingspunten zoeken bij het project “Project overstijgende Verkenning Waddenzeedijken”

